

UPPSALA
UNIVERSITET

NCK NATIONELLT CENTRUM
FÖR KVINNOFRID

UTDRAG UR NCK-RAPPORT 2010:04 / ISSN 1654-7195

ATT FRÅGA OM VÅLDSUTSÄTTHET SOM EN DEL AV ANAMNESEN

Aktuell brottsstatistik om mäns våld mot kvinnor

Mattias Friström

Aktuell brottsstatistik om mäns våld mot kvinnor

Mattias Friström

I Sverige är det Brottsförebyggande rådet (Brå) som ansvarar för all kriminalstatistik.¹ Våldet mot kvinnor utgör en dold brottslighet där anmälningsbenägenheten² är låg. Det faktum att våldet ofta sker inom nära relationer och inom familjer bidrar till att brotten sällan anmäls. Mörkertalet, som är ett skattat mått på hur stor den faktiska brottsligheten är som inte anmäls till polisen, ökar ju närmare relation brottsoffer och förövare har. År 2002 uppskattade Brottsförebyggande rådet att mellan en fjärdedel och en femtedel av all misshandel mot kvinnor där kvinnan har eller har haft en nära relation till gärningspersonen anmäls till polisen.³ Brå räknar även med att endast mellan 10 och 20 procent av alla sexualbrott kommer till polisens kännedom.⁴

Brottsrubricering

De brott som är uttryck för mäns våld mot kvinnor är främst *grov kvinnofridskränkning, misshandel mot kvinna 18 år eller äldre, våldtäkt, sexuellt tvång, ofredande och sexuellt ofredande, olaga hot, överträdelse av besöksförbud samt stöld och skadegörelse*. I den officiella brottsstatistiken framgår det inte alltid om det är en kvinna eller en man som är brottsoffer, det gäller även inom de brott som är uttryck för mäns våld mot kvinnor. Det minskar möjligheten att förstå och kartlägga omfattningen av det polisanmälda våldet mot kvinnor som utövas av män. Det har tidigare uttryckts krav på att all statistik som rör mäns våld mot kvinnor ska delas upp efter kön, både för förövare och för brottsoffer. Redan i kvinnofridspropositionen (1998) fick Brå uppdraget att påskynda det arbetet genom att sortera statistiken efter kön, nationalitet och ålder.⁵

Kriminalstatistik

I den aktuella kriminalstatistiken registreras alla anmälningar separat. Samma gärningsperson kan återkomma i flera polisanmälningar. Det betyder att antalet

förövare och brottsoffer troligtvis är något lägre än antalet polisanmälningar. I längre tidsserier över polisanmälda brott kan tillägg och ändringar i brottsrubriceringen eller i kodningen av brotten påverka förändringen av antalet polisanmälda brott. Till exempel såg kodningen av ålder i samband med miss-handel mot kvinna annorlunda ut före 2008.⁶ Samma år tillkom även tillägget "i nära relation" till brottsoffret eller "ej i nära relation" till brottsoffret, vilket gör att det inte går att jämföra med tidigare år. Utvecklingen av antalet polisanmälda våldtäkter är inte heller möjlig att följa över tid eftersom kodningen av brottsrubriceringen fick tillägget kön och ålder 2008.

Uppklarings- och personuppklaringsprocenten

Uppklaringsprocenten är ett schablonmått vars syfte är att visa hur stor andel av de anmälda brotten som blivit uppklarade ett visst år. Uppklaringsprocenten ger en indikation på vad som händer med anmälningarna. Uppklarade brott innebär att de fått ett polisiärt klarläggande, vilket betyder att även nedlagda ärenden i vissa fall kan räknas som uppklarade. Det finns med andra ord ingen direkt koppling mellan anmälningar och uppklaringar eftersom uppklaringsprocenten beräknas genom att antalet uppklarade brott under ett visst år divideras med antalet anmälda brott samma år. Eftersom ett brott sällan klaras upp inom ett år avser uppklaringsprocenten inte samma anmälning och uppklarande. Det finns två varianter av uppklarande: "personuppklarande" och "teknisk uppklarande". Tekniskt uppklarade brott innebär att polisen eller åklagaren beslutat att det inte kan styrkas att ett brott har begåtts, att den anmälda gärningen inte bedöms vara brott eller att den misstänkta personen är straffmyndig (under 15 år). Personuppklarade innebär att åklagaren beslutat att antingen väcka åtal, utfärda ett straff-föreläggande eller meddela straffunderlåtelse. Eftersom personuppklaringen används som ett mått på polisens förmåga att knyta en gärningsperson till brottet är den också ett mått på rättsväsendets hantering av det polisanmälda våldet mot kvinnor.

Grov kvinnofridskränkning

Brottrubriceringen grov kvinnofridskränkning har tagits fram för att förövaren ska kunna dömas för att upprepade gånger och systematiskt ha kränkt och miss-handlat en kvinna han är eller har varit gift med eller som han bor eller har bott tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden. Grov kvinnofridskränkning täcker hela det spektrum av psykiskt, fysiskt och sexuellt våld som mäns våld mot kvinnor innefattar.⁷

Tabell 1. Anmällda brott av grov kvinnofridskränkning mellan 2007 och 2009 samt den totala uppklaringsprocenten och andelen som är personupklarad.

Grov kvinnofridskränkning			
År	2007	2008	2009
Antal brottsanmälningar	2 514	2 733	2 657
Antal upklarade brott det året	1 097	1 037	1 180
Uppklaringsprocent	44 %	48 %	44 %
Personupklaringsprocent	29 %	32 %	27 %

Uppklaringsprocenten för grov kvinnofridskränkning är i genomsnitt 45 procent. Alltså klaras färre än hälften av alla anmälningar om grov kvinnofridskränkning upp årligen. Den generella uppklaringsprocenten för alla våldsbrott ligger på 48 procent år 2009. Uppklaringsprocenten är högre för våldsbrott än för exempelvis stöldbrott eftersom det finns en utpekad gärningsperson.⁸ Personupklaringsprocenten är i genomsnitt 29 procent, vilket är en indikation på att rättsväsendet har en bra möjlighet att knyta en gärningsperson till brottet. En förklaring till det kan vara att det alltid är en känd gärningsman.

Misshandel mot kvinna 18 år eller äldre

Statistiken för *misshandel mot kvinna 18 år eller äldre* har sedan 1981 varit uppdelad efter brottsoffrets ålder och om brottsoffret varit bekant med gärningspersonen eller inte samt om brottet skett inomhus eller utomhus. Att gärningspersonen är bekant innebär att offret känner denne mer än till namn och utseende. Före 2005 räknades även till exempel taxichaufförer, ordningsvakter och langare av narkotika som bekanta till offret.⁹ Att kriminalstatistiken skiljer mellan misshandel utomhus och inomhus innebär att det går att studera om polisens närvaro påverkar polisanmälningar och uppklaringen av brotten. Utomhus är de ställen där polisen har insyn genom övervakning eller är närvarande via patrullering. Inomhus innebär därför de ställen där polisen inte har insyn eller möjlighet att övervaka. I brottsstatistiken för mäns våld mot kvinnor har kategorin "misshandel mot kvinna 18 år eller äldre, inomhus och bekant med gärningsmannen" använts som ett mått på antalet brottsanmälningar gällande mäns våld mot kvinnor. Sedan 2009 har "inomhus och bekant med gärningsmannen" delats upp utifrån brottsoffrets relation till gärningspersonen, det vill säga om de har en nära relation eller inte. En nära relation innebär enligt Brå att offer och gärningsperson har eller har varit gifta eller sammanboende under äktenskapslika förhållanden eller har gemensamma barn utan att bo tillsammans.¹⁰

Tabell 2. Antal anmälda misshandelsbrott mot kvinna 18 år eller äldre där offret och gärningsmannen är bekanta eller obekanta samt om misshandeln skett inomhus eller utomhus.

Vad	Misshandel mot kvinna 18 år eller äldre, inomhus bekant med offret			Misshandel mot kvinna 18 år eller äldre, utomhus obekant med offret		
År	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Antal brottsanmälningar	14 717	15 184	15 183	4 088	3 903	3 850

Från och med 2009 kan man se om offer och förövare har en nära relation.

Tabell 3. Antalet polisanmälda fall av misshandel mot kvinnor respektive män uppdelat efter plats och relation till förövaren.

Misshandel mot kvinna 18 år eller äldre 2009				Misshandel mot man 18 år eller äldre 2009			
26 261				40 910			
Bekant med offret		Obekant med offret		Bekant med offret		Obekant med offret	
19 116		7 145		13 193		27 717	
Inomhus	Utomhus	Inomhus	Utomhus	Inomhus	Utomhus	Inomhus	Utomhus
15 183	3 933	3 295	3 850	7 267	5 926	8 143	19 574
I nära relation till gärningspersonen	Ej i nära relation till gärningspersonen			I nära relation till gärningspersonen	Ej i nära relation till gärningspersonen		
11 605	3 578			2 879	4 388		

I en klar majoritet av alla misshandelsfall inomhus har alltså kvinnan en nära relation till förövaren. År 2009 utgjorde dessa 76 procent av alla polisanmälda misshandelsfall mot kvinnor inomhus där offer och förövare är bekanta. Antalet polisanmälningar av misshandel mot kvinnor ökar ju närmare relation brottsoffer och förövare har. Vid en jämförelse med misshandel mot män 18 år eller äldre är situationen den omvända. Antalet polisanmälda misshandelsfall ökar i de kategorier där brottsoffer och förövare är obekanta samt om misshandeln skett utomhus istället för inomhus.

Uppklaringsprocenten för den polisanmälda misshandeln mot kvinna 18 år eller äldre är i likhet med grov kvinnofridskränkning generellt högre än för andra brott. Den totala uppklaringsprocenten är i genomsnitt 47 procent och personuppklaringsprocenten i genomsnitt 21 procent. Den totala uppklaringsprocenten och personuppklaringsprocenten ligger på samma nivå när brottsoffer och gärningsperson är bekanta och misshandeln skett inomhus. Vid misshandel mot kvinna 18 år eller äldre, utomhus och obekant med offret minskar personuppklaringsprocenten.

Enligt Brå utgjorde männen i genomsnitt 83 procent av alla som misstänkts för misshandel mot kvinnor under perioden 2000–2007.¹¹ Andelen män som är misstänkta för "misshandel mot kvinna 18 år eller äldre" ökar ju närmare relation med brottsoffret gärningspersonen har. Andelen män som är misstänkta för misshandel där offer och gärningsperson är bekanta och där brottet skett inomhus var mellan åren 2007 och 2009 i genomsnitt 90 procent. Andelen män som är misstänkta för misshandel där brottsoffer och gärningsperson har en nära relation är 97 procent.

Sexualbrott

Sexualbrotten som är uttryck för mäns våld mot kvinnor är *våldtäkt, försök till våldtäkt, sexuellt tvång och sexuellt ofredande*.

Brottstatistiken för våldtäkter delas upp utifrån om det har varit ett *försök till våldtäkt* eller en *fullbordad våldtäkt*. Tidigare saknades uppgifter om brottsoffrets kön, men det fanns uppgifter om brottsoffret varit över eller under 15 år. Efter 2008 är statistiken uppdelad efter om brottsoffret är över eller under 18 år samt efter brottsoffrets kön och om brottet har skett inomhus eller utomhus. Gärningspersonens kön framgår inte av statistiken för anmälda våldtäktsbrott. Enligt statistiken för antalet misstänkta personer visar det sig att det nästan uteslutande är män som är misstänkta för våldtäktsbrott. I en kartläggning från 2005 framgick det att våldtäktsoffer nästan uteslutande (97 procent) är kvinnor eller flickor.¹² I den aktuella brottstatistiken för våldtäkt framgår det inte heller vilken relation brottsoffret har till förövaren, om förövaren är bekant eller obekant med offret. Samma kartläggning från 2005 visade att offer och gärningsperson hade en nära relation i 32 procent av anmälningarna. I 27 procent av anmälningarna var de ytligt bekanta genom att de till exempel hade träffats under en kväll och slutligen i 20 procent av anmälningarna var gärningsmannen obekant.¹³

Tabell 4. Antalet anmälda fullbordade våldtäkter och försök till våldtäkt mot kvinna 18 år eller äldre mellan 2007 och 2009.

Våldtäkt mot kvinna 18 år eller äldre	Fullbordade		Försök till våldtäkt	
	2008	2009	2008	2009
Antal brottsanmälningar	2 554	2 596	392	339
Antal upklarade brott det året	1 217	1 163	136	122
Uppklaringsprocent	48 %	45 %	35 %	36 %
Personupklaringsprocent	22 %	16 %	15 %	13 %

Statistiken för anmälda våldtäkter är även uppdelad i brott begångna utomhus eller inomhus. Den visar att majoriteten av alla våldtäkter, mot person 15 år och äldre och mot kvinna 18 år och äldre begås inomhus. Detta gäller dock bara brottsanmälningar avseende fullbordade våldtäkter. Vid försök till våldtäkt är det vanligare med brott begångna utomhus. Uppklaringsprocenten för fullbordade våldtäkter ligger i Sverige på i genomsnitt 46 procent. Personupklaringsprocenten varierar mellan åren 2008 och 2009, men genomsnittet är 19 procent. Andra studier om våldtäkt, som utgår från ett och samma rättsfall, visar att cirka 10 procent av polisanmälningarna leder till fällande dom.¹⁴ En förklaring till skillnaden kan vara att ett personupklarat brott inte alltid leder till fällande dom.

Sexuellt tvång som brottskategori bör ses i relation till rubriceringen våldtäkt. Begreppet sexuellt tvång används främst då den sexuella handlingen inte är jämförlig med ett samlag eller en samlagsliknande handling.¹⁵ I statistiken för sexuellt tvång framgår inte brottsoffrets kön, där skiljs det endast på om brottsoffret är

under eller över 15 år. Andelen män som misstänkts för sexuellt tvång är liksom vid våldtakt hög, i genomsnitt 98 procent. För sexuellt ofredande går det enbart att utläsa om brottsoffret är en person under 15 år, mellan 15 och 17 år eller om de hamnar i kategorin "övriga fall". I statistiken för misstänkta personer framgår det att en klar majoritet, cirka 98 procent, av andelen misstänkta är män.

Tabell 5. Antalet anmälda fall av sexuellt tvång, utnyttjande och sexuellt ofredande samt uppklarings- och personuppklaringsprocenten.

Vad	Sexuellt tvång, utnyttjande m.m.			Sexuellt ofredande mot person		
År	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Antal brottsanmälningar	1 204	1 315	1 343	3 631	3 776	4 080
Antal upklarade brott det året	948	892	943	1 727	1 632	1 673
Uppklaringsprocent	79 %	68 %	70 %	48 %	43 %	41 %
Personuppklaringsprocent	28 %	29 %	30 %	14 %	12 %	10 %

Dödligt våld mot kvinnor, olaga hot och ofredande m.m.

Övriga brott som också är uttryck för mäns våld mot kvinnor är *dödligt våld mot kvinnor, olaga hot, ofredande, överträdelse av besöksförbud, stöld och skadegörelse*.

Dödligt våld är ett samlingsbegrepp för våldshändelser där någon eller några personer berövar en annan människa livet. Det dödliga våldet är den yttersta formen av misshandel mot kvinnor. Statistiken över dödligt våld mot kvinnor skiljer mellan försök till mord eller dråp och fullbordade mord. Statistiken redovisar även förekomsten av skjutvapen. Statistiken för olaga hot och ofredande är efter 2008 uppdelad efter kön och ålder hos brottsoffren. Det går däremot inte att utläsa vilken relation brottsoffret har till förövaren.

Våldsamma män, som tidigare dömts för misshandel av en kvinna som de har eller har haft en nära relation till, kan komma att dömas till *besöksförbud* (1988:688).¹⁶ En överträdelse av besöksförbudet innebär en form av hot och trakasseri gentemot den våldsutsatta kvinnan. Det kan i vissa fall även innebära fortsatt våldsutövande. I statistiken för anmälda brott mot lagen om besöksförbud framgår det inte vilket kön samt vilken relation brottsoffret och förövaren har. *Stöld och skadegörelse* kan i viss mån också utgöra ett led i de systematiska kränkningarna. I statistiken kring detta går det inte att utläsa något om vare sig kön hos brottsoffer eller förövare eller något om deras relation.

Dödligt våld mot kvinnor

Statistiken för dödligt våld är nästan alltid högre än det faktiska dödliga våldet. Enligt den officiella statistiken anmäldes i genomsnitt 81 fall av dödligt våld mot kvinnor per år mellan åren 2007 och 2009. Det finns dock skäl att anta att den siffran är högre än det faktiska antalet. Ett brott kan i ett första skede definieras som dödligt våld för att i ett senare skede ändras, om det visar sig vara en olycka, sjukdom eller självmord.¹⁷ Enligt Brå låg det dödliga våldet mot kvinnor på i snitt

35 fall per år mellan åren 1990 och 2005.¹⁸ Flera genomgångar av det polisanmälda dödliga våldet visar att cirka hälften av alla anmälda fall handlar om dödligt våld.¹⁹

Tabell 6. Dödligt våld mot kvinna och försök till mord eller dråp mellan 2007 och 2009.

Vad	Dödligt våld mot kvinna			Försök till mord eller dråp mot kvinna		
År	2007	2008*	2009	2007	2008	2009
Antal brottsanmälningar	87	60	95	197	184	197
Antal uppklarade brott det året	74	70	89	112	105	113
Uppklaringsprocent	85 %	117 %	94 %	57 %	57 %	57 %
Personuppklaringsprocent	33 %	63 %	51 %	33 %	36 %	24 %

*År 2008 klarades fler brott upp vad som anmäldes, därför är uppklaringsprocenten högre än 100 procent.

Uppklaringsprocenten för det dödliga våldet mot kvinnor är hög, vilket kan förklaras av att det är ett grovt brott och mer resurser läggs ned på att klara upp det. Personuppklaringen varierar dock över åren, även om den generellt sett är högre än för andra brott. Återigen kan den höga personuppklaringen troligtvis förklaras av att det dels är ett allvarligt brott som får mycket resurser, dels att det vissa år anmäls färre brott än vad som klaras upp under ett år. Uppklaringsprocenten för försök till mord eller dråp på kvinna är också något högre än för andra brott.

Statistiken över det dödliga våldet säger inget om förövarens kön. Män är dock överrepresenterade som misstänkta för det dödliga våldet mot kvinnor. I genomsnitt utgör män cirka 95 procent av alla misstänkta för mord eller försök till mord på kvinnor. För kvinnor som drabbas av det dödliga våldet är gärningspersonen oftare bekant än obekant med brottsoffret. I cirka 80 procent av fallen är gärningspersonen någon inom familjen. I nära hälften av fallen är gärningspersonen en man som brottsoffret har haft en nära relation till. Enligt Brå dödas sedan 1990 i genomsnitt 17 kvinnor per år av en man som de har eller har haft en nära relation till.²⁰

Statistiken kring *olaga hot och ofredande* är uppdelad efter brottsoffrets kön och ålder. I genomsnitt anmäldes årligen cirka 19 855 fall av olaga hot kvinna 18 år eller äldre och 22 193 fall av ofredande mot kvinna 18 år eller äldre under perioden 2007–2009. Personuppklaringen gällande olaga hot och ofredande är, liksom vid sexuellt ofredande, lägre än för andra brott som också är uttryck för mäns våld mot kvinnor, vilket kan förklaras av att det dels har låg prioritet hos rättsväsendet, dels är ett brott som oftare anmäls tillsammans med ett grövre brott. Personuppklaringsprocenten för olaga hot mot kvinna 18 år eller äldre ligger på i genomsnitt 14 procent mellan åren 2007 och 2009. Motsvarande siffra för ofredande är fem procent. Cirka 90 procent av alla misstänkta för olaga hot är män och cirka 84 procent av alla misstänkta för ofredande mot kvinna är män.

Avslutning och sammanfattning

Mäns våld mot kvinnor är ett brott med låg anmälningsbenägenhet och ett högt mörkertal. Faktorer som att offer och förövare känner varandra och har eller har haft en nära relation, eller att det finns gemensamma barn, skapar ett hinder för den våldsutsatta kvinnan att anmäla förövaren till polisen.

Brott inom kategorin misshandel mot kvinna, inomhus och bekant med gärningspersonen har traditionellt använts som en indikation på antalet polisanmälningar som avser mäns våld mot kvinnor. Det tar visserligen hänsyn till att våldet mot kvinnor i många fall är något som inträffar inom den privata sfären bortom offentlig insyn, men för att verkligen förstå omfattningen av det polisanmälda våldet mot kvinnor, även det som sker inom familjen, är det viktigt att tydligare definiera gärningspersonens relation till brottsoffret. Efter 2008 har kategorin misshandel mot kvinna 18 år eller äldre, inomhus och bekant ytterligare delats upp efter vilken relation gärningspersonen har till brottsoffret. I en majoritet av alla misshandelsanmälningar har den misshandlade kvinnan en nära relation med gärningspersonen. Det är sannolikt att ett liknande mönster framträder om relationen mellan brottsoffer och förövare definieras även i de andra brottsrubriceringarna som är uttryck för mäns våld mot kvinnor.

Andelen män som är förövare ökar också ju närmare relation gärningspersonen har till den våldsutsatta kvinnan. I genomsnitt utgör män cirka 90 procent av alla personer misstänkta för misshandel mot kvinna. Om brottsoffret och förövaren har en nära relation ökar den siffran till 97 procent.

Män är också förövare i de allra flesta fall av sexualbrott. Oavsett om det är våldtäkt, försök till våldtäkt, sexuellt tvång eller ofredande är närmare 98 procent av de misstänkta gärningspersonerna män. Till skillnad från misshandel där män oftare är både gärningsperson och brottsoffer är kvinnor mycket oftare brottsoffer vid sexualbrott.

Kriminalstatistiken säger inget om relationen mellan brottsoffer och förövare vid sexualbrott, men andra studier visar att i cirka en tredjedel av alla anmälda våldtäkter har brottsoffret en nära relation till förövaren. I jämförelse med ett brott som misshandel mot kvinna där antalet anmälda fall av misshandel ökar ju närmare relation den misshandlade kvinnan har till förövaren går det att anta att antalet anmälda fall av sexualbrott också följer samma mönster. Det är dock viktigt att komma ihåg att anmälningsbenägenheten för ett sexualbrott troligtvis minskar ju närmare relationen är mellan den utsatta kvinnan och gärningspersonen.

Sammanfattningsvis är det bra att den officiella kriminalstatistiken uppmärksammar skillnaderna mellan mäns och kvinnors utsatthet för misshandel, men det skulle kunna gå att få en ännu sannare bild av det polisanmälda våldet mot kvinnor om gärningspersonens kön och relation till brottsoffret blev tydligare i fler brottsrubriceringar. Fortfarande är det endast grov kvinnofridskränkning som med säkerhet går att använda som indikation på omfattningen av det polisanmälda våldet mot kvinnor där män är förövare och där våldet sker i en relation.

- ¹ All kriminalstatistik är hämtad från Brottsförebyggande rådets hemsida www.bra.se/statistik
- ² Anmälningsskyldigheten är ett schablonmätt på hur troligt det är att ett brottsoffer anmäler brottet till polisen.
- ³ Nilsson L (2002). *Våld mot kvinnor i nära relationer. En kartläggning*. Rapport 2002:14. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- ⁴ Hradilova Selin K (2008). *Våldtäkt mot personer 15 år och äldre*. Rapport 2008:13. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- ⁵ Proposition 1997/98:55 *Kvinnofrid*.
- ⁶ Uppdelningen i om brottsoffret var yngre än 18 år eller 18 år och äldre tillkom 2007, tidigare gick gränsen för uppdelningen vid 15 år.
- ⁷ Svensk författningssamling (SFS) 1999:845.
- ⁸ Brottsförebyggande rådet. *Uppklarade brott, slutlig statistik 2009*. Rapport tillgänglig på www.bra.se.
- ⁹ Ekström L (red.) (2008). *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007*. Rapport 2008:23. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- ¹⁰ Brottsförebyggande rådet (2010). *Kriminalstatistik 2009*. Rapport 2010:15. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- ¹¹ Ekström L (red.) (2008). *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007*. Rapport 2008:23. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- ¹² Grevholm E, Nilsson L & Carlstedt M (2005). *Våldtäkt – En kartläggning av polisanmälda våldtäkter*. Rapport 2005:7. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- ¹³ Grevholm E, Nilsson L & Carlstedt M (2005). *Våldtäkt – En kartläggning av polisanmälda våldtäkter*. Rapport 2005:7. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- ¹⁴ Lovett J & Kelly L (2009). *Different systems, similar outcomes? Tracking attrition in reported rape cases across Europe*. London: London Metropolitan University
- ¹⁵ Asp P (2010). Våldtäkt – Ett rättsligt perspektiv, s. 43–65 i *Antologi. Sju perspektiv på våldtäkt*. Uppsala: Nationellt centrum för kvinnofrid, Uppsala Universitet.
- ¹⁶ Lindahl E & Westlund O (2007). *Besöksförbud. De berörda och deras erfarenheter*. Rapport 2007:2. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- ¹⁷ Rying M (2007). *Utvecklingen av dödligt våld mot kvinnor i nära relationer*. Rapport 2007:6. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- ¹⁸ Ibid.
- ¹⁹ Ekström L (red.) (2008). *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007*. Rapport 2008:23. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- ²⁰ Ibid.

